

**דו"ח הוועדה המשותפת של המועצה להשכלה גבוהה ומשרד
הבריאות לבחינת יישום המלצות הוועדה להערכת איכות
הנוגעות למשרד הבריאות**

אפריל 2012

ניסן תשע"ב

1. רקע

בישיבתה ביום 2.2.2010 דנה המועצה להשכלה גבוהה בהמלצת ועדת המשנה להערכת איכות בהתייחס לדו"חות הוועדה להערכת הלימודים בפסיכולוגיה והחליטה כלהלן:

1. " להודות לוועדה להערכת הלימודים בפסיכולוגיה ומדעי ההתנהגות בראשותן של פרופ' סוזן אנדרסון ופרופ' ברברה טברסקי על העבודה הרבה, המעמיקה והמקצועית שעשו.
2. להודות למוסדות על תגובותיהם לדו"חות הוועדה.
3. לפרסם את דו"חות ההערכה בפסיכולוגיה ומדעי ההתנהגות (הדו"ח הכללי והדו"חות הפרטניים) באתר האינטרנט של המל"ג.
4. לבקש מוועדת המשנה להערכת איכות והבטחתה להגיש למל"ג עד ל-30.4.2010 תכנית פעולה ליישום ההמלצות המופיעות בדו"ח הכללי.
5. לאמץ את הדו"חות הפרטניים ולבקש מכל אחד מהמוסדות להגיש עד ל-31.5.2010 תוכנית פעולה כוללת ליישום ההמלצות המופיעות בדו"ח המסכם של הוועדה המתייחס למחלקה לפסיכולוגיה ומדעי ההתנהגות שלו.
6. לאור ההערות המשמעותיות, של ועדת ההערכה באשר לתוכנית במדעי ההתנהגות של המכללה למינהל, תקים המל"ג ועדה מקצועית/צוות למעקב אחר יישום המלצות ועדת האיכות במכללה למינהל.
7. להקים צוות משותף של המל"ג עם משרד הבריאות ונציגי המחלקות לפסיכולוגיה על מנת לדון ביישום המלצות וועדת ההערכה הנוגעות למשרד הבריאות."

בהתאם לסעיף 7 בהחלטה כאמור, הקימה המועצה להשכלה גבוהה במרץ 2010 וועדה משותפת של המל"ג ומשרד הבריאות לבחינת יישום המלצות הוועדה להערכת איכות הנוגעות למשרד הבריאות בהרכב הבא:

- פרופ' אבישי הניק – המחלקה לפסיכולוגיה, אוני' בן-גוריון בנגב – יו"ר
- פרופ' שמואל שולמן – המחלקה לפסיכולוגיה – אוני' בר-אילן
- פרופ' מישל סלואן – המחלקה לפסיכולוגיה – אוני' תל-אביב
- פרופ' דוד אופנהיים – המחלקה לפסיכולוגיה – אוני' חיפה
- פרופ' יואל אליצור – (האוני' העברית בירושלים) יו"ר מועצת הפסיכולוגים
- גב' ימימה גולדברג – פסיכולוגית ארצית, משרד הבריאות
- גב' תמר מעגן-אפרתי – מרכזת הוועדה

2. עבודת הוועדה

הוועדה הוקמה בהמשך להמלצות הוועדה להערכת איכות של המל"ג בנוגע ללימודים במגמות הטיפוליות במחלקות לפסיכולוגיה. הוועדה להערכת איכות הביעה חוסר שביעות רצון מלימודים שאינם מבוססי עדויות וכן מסוג האינטראקציה שבין המערכת האקדמית של לימודי הפסיכולוגיה ומערכות הפסיכולוגיה שמחוץ לאקדמיה המנוהלות על ידי משרד הבריאות והוועדות המקצועיות המתמנות על-ידי מועצת הפסיכולוגים ופועלות מסמכותה. הוועדה המשותפת של המל"ג ומשרד הבריאות לבחינת יישום המלצות הוועדה להערכת איכות, התבקשה לתת דעתה על שני היבטים אלה.

הוועדה קיימה מספר ישיבות במסגרתן דנה בדו"ח הכללי של הוועדה להערכת איכות בפסיכולוגיה, במצב הקיים במחלקות לפסיכולוגיה במוסדות להשכלה גבוהה ובקשר בינן ובין מועצת הפסיכולוגים והוועדות המקצועיות. כמו כן נפגשה הוועדה עם ראשי המחלקות לפסיכולוגיה במוסדות להשכלה גבוהה ועם מנכ"ל משרד הבריאות לצורך דיון בנושא. לאחר ישיבתה האחרונה העריכה הוועדה כי יש בידיה כל החומר הנחוץ לכתבת דו"ח מסכם אשר יוגש למל"ג.

לדו"ח הוועדה המוגש כעת מצורפים הנספחים הבאים :

1. נספח 1 – מכתב ראשי המחלקות לפסיכולוגיה מיום- 25.11.2010
2. נספח 2 – התייחסותם של הגב' ימימה גולדברג ופרופ' יואל אליצור
3. נספח 3 – מכתב מנכ"ל משרד הבריאות מיום - 22.05.2011

3. ממצאים עיקריים

א. לימודי ליבה בפסיכולוגיה תואר שני

תכני הלימוד במגמות השונות בתואר השני, המכילות את תלמידיהן כדי שיעמדו בתנאים האקדמיים הנדרשים כדי להתחיל התמחות מוכרת (קלינית, חינוכית, התפתחותית, רפואית, שיקומית ותעסוקתית-ארגונית), היו במשך שנים מוקד לחילוקי דעות בין האקדמיה והגופים העוסקים בגולציה קרי, מנהלת פנקס הפסיכולוגים, מנהלת תקנות אשור תאר מומחה, והועדות המקצועיות). לימודי המ.א. אמורים להציג את שני הפנים של המקצוע: האקדמי-מחקרי והיישומי. ברור שיש צורך להציג לתלמידים את התחומים הנלמדים, להבהיר את הגוון שבהם, את השאלות המרכזיות, ואף להתחיל את ההכשרה המעשית (במסגרת פרקטיקום). עם זאת, חשוב להבהיר כי אין אפשרות ואין זה גם מתפקיד האקדמיה להכיל את כלל ההכשרה המעשית ולהביא אותה לידי סיום במסגרת לימודי המ.א. במוסדות האקדמיים. ההכשרה המעשית המתקיימת במקומות ההתמחות, לאחר סיום לימודי המ.א., מהווה הכרה בכך ובהתאם היא אמורה להשלים את הלימודים המעשיים שהחלו במוסדות האקדמיים (ראה הערות נוספות בעניין זה במסגרת הנושא: קשרים בין הגופים העוסקים בפסיכולוגיה).

בהקשר זה ראוי לשים לב לתלוקת האחריות בין הגופים השונים. האקדמיה אחראית באופן בלעדי

ללימודים האקדמיים ומתן תואר מ.א. בפסיכולוגיה, שעה שמשרד הבריאות באמצעות מנהלת תקנות ההתמחות והוועדות המקצועיות שממנה המועצה אחראים על ההתמחות וההכשרה המעשית למי שסיים לימודי תואר שני בפסיכולוגיה. משרד הבריאות מופקד על הרישום בפנקס הפסיכולוגים ואחראי ליישום תקנות אשור תאר מומחה. הוועדות המקצועיות קובעות את דרישות ההתמחות בכפוף לחוק ולתקנות, מארגנות את בחינות ההתמחות ופרטים נוספים הקשורים לארגון ההתמחות בשטח. ראוי לשים לב שלמרות שחלוקת תחומי האחריות ברורה, יש קשר מידי ותלות בין משרד הבריאות, הוועדות המקצועיות והאקדמיה. לדוגמא, ראשי להרשם בפנקס רק מי שסיים לימודי תואר שני במוסד שהוכר ע"י המל"ג ואין לרגולטור שום אמירה לגבי כך. וכן הצבת דרישה של ידע בתחום מסוים כתנאי לתחילת התמחות עשויה להשפיע על תחומי הלימודים במ.א. לפיכך, החליטה הוועדה לפעול בשיתוף פעולה עם משרד הבריאות ועם מועצת הפסיכולוגים על מנת להגיע להגדרה מוסכמת של תוכנית לימודי ליבה למ.א. בפסיכולוגיה. ההצעה

מחקר בתחום של המגמה או חשיבה מדעית - 4 נ"ז	מחקר בתחום של המגמה או חשיבה מדעית - 4 נ"ז	מחקר בתחום של המגמה או חשיבה מדעית - 4 נ"ז	מחקר בתחום של המגמה או חשיבה מדעית - 4 נ"ז	מחקר בתחום של המגמה או חשיבה מדעית - 4 נ"ז	מחקר בתחום של המגמה או חשיבה מדעית - 4 נ"ז
קורסים שונים בתחום הפסיכולוגיה השיקומית - 8 נ"ז	קורסים שונים בתחום הפסיכולוגיה הרפואית - 8 נ"ז	קורסים שונים בפסיכולוגיה תעסוקתית - 8 נ"ז	קורסים שונים בתחום הפסיכולוגיה החינוכית - 8 נ"ז	קורסים שונים בתחום הפסיכולוגיה ההתפתחותית - 8 נ"ז	קורסים שונים בתחום הפסיכולוגיה הקלינית - 8 נ"ז
התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז	התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז	התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז	התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז	התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז	התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז
התנסות מעשית - פרקטיקום שיקומי	התנסות מעשית - פרקטיקום רפואי	התנסות מעשית - פרקטיקום תעסוקתי	התנסות מעשית - פרקטיקום חינוכי או קליני של הילד	התנסות מעשית - פרקטיקום התפתחותי	התנסות מעשית - פרקטיקום קליני
סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום	סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום	סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום	סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום	סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום	סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום

הערות לטבלה

1. לימודי הליבה כוללים מעבר לקורסים ולפרקטיקום גם תיזה מחקרית או עבודת גמר ברמה של תיזה
2. מחקר בתחום של המגמה: מחקר בתחום הפסיכופתולוגיה, פסיכודיאגנוסטיקה, פסיכותרפיה או בנושא רלבנטי לעולם התוכן הקשור למגמה.
3. ברוב המגמות אך לא בכולן הפרקטיקום נרשם כ-4 נ"ז ולכן מדובר בתוכנית ליבה של 38 נ"ז. אולם ישנם מוסדות אקדמיים שאינם כוללים את הפרקטיקום בחישוב של נ"ז ועל כן השארנו פרט זה פתוח.

* הערה:

בתחום של פסיכולוגיה קלינית היו חילופי גברי בוועדה המקצועית. עדיין אין הסכמה של הועדה המקצועית ללימודי ליבה אלה. חשוב לציין, כי לימודי הליבה בפסיכולוגיה קלינית דווקא, מקובלים על ראשי המגמות לפסיכולוגיה קלינית באוניברסיטאות, על ראשי המחלקות לפסיכולוגיה (כמו לימודי הליבה האחרים) וכמובן על חברי הועדה שכתבו דו"ח זה (ראו הסתייגות של גב' ימימה גולדברג בהערות המצורפות).

טבלה מס' 2: ליבת לימודים במגמה של פסיכולוגיה חברתית-ארגונית שמסיימיה יכולים להיכנס להליך של התמחות המכשיר פסיכולוגים לעסוק באבחון ברמת הארגון (מבחנים, מיון והערכה) ובהתערבות ברמת הארגון (יעוץ ופיתוח ארגוני)

לימודי ליבה לצורך התמחות בפסיכולוגיה חברתית-ארגונית (ענף 1+4)
עקרונות הפעולה של הפרט ושל הארגון בעולם העבודה - 4 נ"ז
אבחון הפרט והארגון בעולם העבודה ופסיכומטריקה - 4 נ"ז
גישות ומיומנויות ליעוץ ולהתערבות בארגון ולמחקר יישומי בארגון - 8 נ"ז
אתיקה - 2 נ"ז

מחקר ארגוני או חשיבה מדעית - 4 נ"ז
קורסים שונים בפסיכולוגיה חברתית- ארגונית- 8 נ"ז
התנסות מעשית - קורס מלווה פרקטיקום 4 נ"ז
התנסות מעשית - פרקטיקום חברתי- ארגוני
סה"כ 34 נ"ז + פרקטיקום

ב. הגופים העוסקים בפסיכולוגיה והקשר ביניהם:

קיימים מספר גופים העוסקים בפסיכולוגיה:

א. מועצת הפסיכולוגים – גוף סטטוטורי הפועל מכוח חוק הפסיכולוגים התשל"ז 1977. המועצה מייעצת לשר הבריאות בכל הקשור לעיסוק בפסיכולוגיה בישראל ובחרת חברים לוועדות השונות שעוסקות בפסיכולוגיה כגון הוועדות המקצועיות, וועדת הרישום וועדת התלונות. המועצה מורכבת מ-27 חברים:

(1) שר הבריאות או פסיכולוג מומחה-מדריך שהשר ימנה לכך, והוא יהיה יושב-ראש ;
 (2) ארבעה נציגים של מחלקות לפסיכולוגיה במוסדות להשכלה גבוהה מוכרים מטעם המועצה להשכלה גבוהה ;
 (3) שלושה נציגים - ובהם לפחות שני פסיכולוגים – לכל אחד משרי הבריאות הפנים והחינוך והתרבות, ונציג אחד לכל אחד משרי הסעד, העבודה, הבטחון, האוצר והקליטה ;
 (4) שמונה חברים שימנה שר הבריאות לפי המלצת ארגון המייצג לדעתו את המספר הגדול ביותר של פסיכולוגים, ואם לא הוגשה המלצה תוך ששים יום לאחר דרישה להגישה - שמונה פסיכולוגים הנראים לשר הבריאות.

ב. יו"ר ועדת הרישום ומנהל(ת) פנקס הפסיכולוגים – במינוי שר הבריאות עפ"י חוק הפסיכולוגים (1977).

ג. מנהלת תקנות אשור תואר מומחה-במינוי מנכ"ל משרד הבריאות עפ"י תקנות הפסיכולוגים (1979)

כמו"כ קיימים מספר גופים נוספים כגון:

ד. הסתדרות הפסיכולוגים בישראל (ה.פ.י.)-המהווה את האיגוד המקצועי, המייצג את המספר הגדול ביותר של פסיכולוגים. זהו ארגון שההשתייכות אליו הינה וולונטרית.
 ה. הסתדרות המח"ר- המהווה את המסגרת שמתפקידה לדאוג לתנאי השכר של הפסיכולוגים העובדים בשרות הציבורי.

הועדה ממליצה על מספר דרכים לשיפור והידוק הקשרים בין האקדמיה והרגולציה:

1. מוצע להקים **מנגנון קבוע** בו ישתתפו הנציגים הבאים: יו"ר מועצת הפסיכולוגים, יו"ר ועדת הרישום ומנהלת פנקס הפסיכולוגים ותקנות ההתמחות, ראש מחלקה מהאוניברסיטה. מוצע שנציג האקדמיה ייבחר לקדנציה של 3 שנים-תקופה מקבילה לזו של יו"ר מועצת הפסיכולוגים. מוצע שפורום זה ייפגש, באופן קבוע (למשל, פעמיים-שלוש בשנה) ולא רק במצבי משבר. תפקידו של פורום זה יהיה להעביר מידע ולקיים דיאלוג של שיתוף פעולה בין שלושת הגופים: משרד הבריאות, מועצת הפסיכולוגים והאקדמיה. ילובנו בו קשיים ויוצעו כונוני פעולה שיאפשרו טיפול מיטבי בנושאים המשיקים לאקדמיה מועצת הפסיכולוגים ומשרד הבריאות והמצויים במחלוקת. ברור שניתן לכנס את הפורום הזה מעבר להתכנסויות קבועות לצורך דיון בנושאים שונים.

בנוסף הועלו גם ההצעות הבאות:

2. שינוי בהרכב מועצת הפסיכולוגים – על פי החוק יש מקום ל 4 נציגים מן האוניברסיטאות בלבד, ייצוג שמתייחס לתקופה שבה נחקק חוק הפסיכולוגים בשנת 1977. במשך 34 השנים האחרונות חלה התפתחות גדולה בסגל הפסיכולוגים באקדמיה ובתוכניות ההכשרה. יש עליה בכמות האוניברסיטאות המציעות לימודי מוסמך בפסיכולוגיה וכיום ישנן גם מכללות עם לימודי תואר שני בפסיכולוגיה. לפיכך, ראוי להעלות את הייצוג חברי האקדמיה במועצה לפחות לכפול (8 במקום 4). ייצוג האקדמיה במועצה הוא בעל חשיבות עליונה לאור העובדה שהמועצה והוועדות המקצועיות שהיא ממנה מקבלות החלטות רבות השפעה על הרכב הלימודים בפסיכולוגיה, על תחומי העיסוק המותרים לפסיכולוגים בעלי התמחויות שונות, ואפילו על זכותם של פסיכולוגים חוקרים להיקרא פסיכולוגים ולעסוק בפסיכולוגיה כמשלוח יד. מאחר ששינוי הרכב מועצת הפסיכולוגים דורש שינוי חקיקה מוצע בשלב זה להוסיף משקיפים מן האקדמיה. אלה יוכלו להביע את דעתם אולם לא תהיה להם זכות הצבעה. יש לציין שיו"ר מועצת הפסיכולוגים והפסיכולוגית הארצית הצביעו על הקשיים בשינוי חוק הפסיכולוגים והעלאת הייצוג של האקדמיה במועצה.

3. ועדות במינוי מועצת הפסיכולוגים (קרי, ועדות מקצועיות) – לפי התקנות חברי הוועדות צריכים להיות "מומחים-מדריכים". הועדה ממליצה לשתף בוועדות אלו מרצים בכירים ופרופסורים מן האקדמיה. הכוונה לפסיכולוגים בעלי מומחיות בתחום בו עוסקת הועדה, כמו מרצים בכירים או פרופסורים בתחומים המתאימים גם אם לא עברו הסמכה למומחים-מדריכים (ראה קריטריונים בהמשך). הועדה סבורה שדיעוניהם וניסיונם של חברים אלה יסייעו רבות לעבודת הוועדות המקצועיות. הועדה סבורה שראוי שראשי המחלקות ימצאו דרכים לעודד חברי סגל להשתתף בוועדות אלה. יש לציין כי התקנות של חוק הפסיכולוגים מחייבות שהוועדות יהיו מורכבות ממומחים-מדריכים. במידה ותהיה יוזמה לשינוי התקנות, יהיה צורך להביא יוזמה זו לדיון במועצת הפסיכולוגים.

הקריטריונים שהוצעו הם הבאים:

חוקר בעל מוניטין בתחומה של הוועדה המקצועית
 כותב, מפרסם, ומופיע בכנסים לאומיים ובינלאומיים העוסקים בתחומה של הוועדה המקצועית
 עוסק במחקר, כתיבה, והוראה לגבי היישום של הידע המחקרי לעבודה יישומית
 בעל ניסיון בהנחיה והוראה של תלמידים בתחומה של הוועדה
 פעיל בוועדות, ארגונים, ויזמות ציבוריות העוסקות בתחומה של הוועדה

יש לציין כי הקריטריונים אינם מוציאים זה את זה וישנה חפיפה ביניהם. כמו-כן, אין צורך למלא את כולם כדי להתאים.

4. השתלמויות מקצועיות – מדובר בהשתלמויות למתמחים ולפסיכולוגים מומחים. מוצע שהאקדמיה תהיה שותפה בהשתלמויות מקצועיות. לדעת הוועדה שותפות כזאת תסייע לחיזוק הקשרים בין האקדמיה לשדה.

נושא אחרון נוגע ליוזמה מתמשכת של משרד הבריאות לשינוי סעיף 15 בחוק הפסיכולוגים, העוסק בדרישות סף לרישום בפנקס הפסיכולוגים. כיום, מתאפשר הרישום בפנקס גם למוסמכים של מגמות מחקריות שאינן קשורות לתחום התמחות מוכר וכל מי שרשום בפנקס יכול להציג עצמו ולעבוד כ"פסיכולוג". ההצעה הנוכחית שמקדם משרד הבריאות מבקשת לשנות את הדרישה כך שרק מי שעשה פרקטיקום יוכל לקבל רשיון לעסוק כפסיכולוג. וכתוצאה מכך לא יוכלו להרשם בפנקס פסיכולוגים שאינם לומדים במגמה שיש בה פרקטיקום, כלומר, פסיכולוגים העוסקים במחקר וביישום מחקר בשדה. שינוי זה עלול לפגוע באותם פסיכולוגים, שכן שינוי החוק לא יאפשר להם להציג עצמם כפסיכולוגים. הוועדה סבורה שצריך לקדם את שינוי החוק, אך יחד עם זאת למצוא כל דרך שלא תפגע בפסיכולוגים חוקרים או פסיכולוגים יישומיים. בהתאם לדרך שהתוותה הוועדה, חשוב גם בתחום זה לפעול בהסכמה ושיתוף פעולה. בעניין זה, הוועדה מפנה את תשומת הלב למכתב ראשי המחלקות המצורף כאמור לעיל כנספח 1.

4. המלצות

- א. הוועדה ממליצה על קביעת לימודי ליבה למגמות הטיפוליות כמפורט לעיל.
- ב. הוועדה ממליצה על מספר דרכים לשיפור והידוק הקשרים בין האקדמיה והגוף הרגולטורי:
 1. הקמת מנגנון משותף בהשתתפות יו"ר מועצת הפסיכולוגים, יו"ר ועדת הרישום ומנהלת פנקס הפסיכולוגים ותקנות ההתמחות, ראש מחלקה מהאוניברסיטה לצורך תיאום והעברת מידע באופן קבוע בין הגוף השונים בתחום.
 2. שילוב בוועדות המקצועיות של מומחים ובכירים בתחומם שאינם מוגדרים "מומחים-מדריכים".
 3. שילוב מספר רב יותר של אנשי אקדמיה במועצת הפסיכולוגים.
 4. השתלמויות מקצועיות בשיתוף גורמים מהאקדמיה.
- ג. הוועדה ממליצה כי ייבחנו מבנה ומשך ההתמחות שלאחר הלימודים האקדמאים (הסטאזי) ומשך הלימודים לתואר שני בפסיכולוגיה.

על החתום:

פרופ' אבישי הניק, יו"ר -

פרופ' שמואל שולמן -

לש"פ. שמואל שולמן -

פרופ' מישל סלואן -

נ. ד. סלואן

פרופ' דוד אופנהיים -

ד. אופנהיים

פרופ' יואל אליצור -

יואל אליצור

גב' ימימה גולדברג -

ימימה גולדברג

נספחים

נספח 1

מכתב ראשי המחלקות לפסיכולוגיה מיום- 25.11.2010

25.11.2010

לכבוד
 פרופ. יואל אליצור
 ראש מועצת הפסיכולוגים

לפרופ' אליצור שלום,

אנו ראשי המגמות לפסיכולוגיה חברתית ופסיכולוגיה ארגונית-תעשייתית באוניברסיטאות וראשי החוגים לפסיכולוגיה (או מקבליהם) באותם מוסדות פונים אליך בהצעה להרכב דרישות הסף לרישום בפנקס הפסיכולוגים ותחילת התמחות בתחום הפסיכולוגיה הארגונית. הסיבה לפנינו שלנו היא שהתחושה לפיה נותני הטון בוועדה המקצועית הושפעו בעיקר מהדגש הייעוצי-תעסוקתי הקיים בחלק מהמוסדות, בלי לתת ביטוי לדגשים אחרים/חלופיים, הקיימים בלימודים במסגרת המוסדות שלנו. הדבר גם הוביל לדרישה להכללתם כמחייבים של קורסים שאינם רלוונטיים בעינינו לתחום הארגוני תעשייתי כפי שהוא מוכר בעולם הרחב וגם בארץ. אנו סבורים, שבמסגרת ביסוסה של הפרופסיה וגם מתוך כיבוד החופש האקדמי נחוץ לאזן בין קורסי ליבה מחייבים (כפי שאנו מציעים להלן) לבין קורסים הנותנים ביטוי לדגשים משלימים הייחודיים לכל מוסד.

ברצוננו לציין כי הצעתנו תואמת לפי הפרשנות שלנו את הגדרת הפסיכולוג בחוק הפסיכולוגים בכך שהיא כוללת את הדגשים הנדרשים על אבחון תפקודים נפשיים ועל יעוץ והתערבות הקשורים לאותם תפקודים.

בנוסף ברצוננו לציין כי ההצעה שלנו מבוססת בין השאר על חוות דעת של אנשי שטח בכירים ביותר בארץ וכן היא מבוססת על קריאת החומרים באתר של האגודה הצפון אמריקאית לפסיכולוגיה ארגונית תעשייתית. <http://www.siop.org/default.aspx> הצעתנו על כן משקפת נאמנה את אופיו של התחום בארץ ובעולם.

הצעתנו מגדירה חמישה תחומים רחבים של יידע והתנסות. כמו כן היא מגדירה מינימום נקודות הזכות (נק"ז, שעות לימוד סמסטריאליות) הנדרשות בכל תחום ואת מינימום הנק"ז הנדרשות בסך הכל. ההבחנה הזו מאפשרת למוסדות את החופש האקדמי לבחור להדגיש במסגרת תכנית הלימודים שלהם תחום אחד על פני התחום האחר ובכך לבטא את האני מאמין המקצועי של האנשים המובילים בכל מגמה.

ואלה התחומים שאנו מציעים כלימודי ליבה מחייבים:

4 נק"ז בקורסי מתודולוגיה מתקדמים המותאמים לרמה של תואר מתקדם.

4 נק"ז בקורסים העוסקים בשיטות אבחון רלוונטיות. בקטגוריה זו יכללו קורסים כגון אבחון ארגוני, מבחני מיון, ושיטות הערכה.

4 נק"ז בקורסים העוסקים בשיטות התערבות רלוונטיות. כאן יכללו קורסים כגון התערבות בארגונים וליווי תהליכי שינוי, ייעוץ אישי, אימון כישורים, תהליכים קבוצתיים, הנחיית קבוצות, וכדומה.

4 נק"ז בקורסים המספקים את הידע הבסיסי הנדרש לעוסקים בתחום. בקטגוריה זו יכללו קורסים כגון לחץ ושחיקה, מנהיגות, מוטיבציה והנעת עובדים, קבלת החלטות, עבודת צוות, עמדות ושינוי עמדות, תרבות ארגונית, תפקיד האישי באירגון, ארגונומיה, התנהגות צרכנים, וקורסים רלבנטיים נוספים..

פרקטיקום בארגונים או שווה ערך בעבודה מעשית בארגונים בנפח של לפחות יום בשבוע במשך שנת לימודים אחת עם קורס מלווה בהיקף של 4 נק"ז.

אתיקה מקצועית – נושא זה ילמד וידון הן במסגרת הפרקטיקום והן במסגרת הקורס בתהליכי התערבות, כשהכללתו בקורסים תזכה לביטוי מפורש בסילבוסים של שני קורסים אלה.

בנוסף לדרישות הספציפיות בכל אחד מחמשת התחומים אנו מציעים מינימום של 28 נק"ז בחמשת התחומים שהוזכרו. דהיינו, בכל מגמה יהיו תחומים שנפח הנק"ז שלהם יעלה על המינימום של 4 הנק"ז.

על החתום לפי סדר האלף בית

פרופ. דויד אופנהיים, ראש החוג לפסיכולוגיה אוניברסיטת חיפה
 ד"ר יואלה ברבי-מאיר, ראש המגמה הארגונית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ. דב זוהר, ראש שטח מדעי ההתנהגות, טכניון - מכון טכנולוגי לישראל
 פרופ. אילן יניב, מרכז המגמה החברתית במחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ. אשר כהן, ראש המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר ישראל כץ, המחלקה לפסיכולוגיה והמחלקה לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ. רענן ליפשיץ – ראש המגמה הארגונית תעסוקתית, אוניברסיטת חיפה
 פרופ. נחשון מירן ראש המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר ליעד עוזיאל, ראש המגמה החברתית-ארגונית, אוניברסיטת בר-אילן
 פרופ. מני קוסלובסקי ראש המחלקה לפסיכולוגיה אוניברסיטת בר-אילן
 פרופ. ענת רפאלי, סגנית המשנה הבכיר לנשיא הטכניון

מכותבים:

פרופ. אבישי הניק

גברת ענת קדם

נספח 2

התייחסותם של הגב' ימימה גולדברג ופרופ' יואל אליצור

שני חברים בוועדה ביקשו להציג הערות לדו"ח. להלן ההערות:

גב' ימימה גולדברג

ברצוני להודות ליו"ר הועדה פרופ' אבישי הניק ולשאר חברי הועדה על העבודה המשותפת והדיונים שנערכו באווירה טובה ואפשרו עבודה פורייה. צמצמנו פערים רבים והגענו לדו"ח מאוזן, אך עדיין נותרו בעיני מספר הסתייגויות שאותן אני מבקשת להביא כמסמך נלווה לדו"ח הועדה.

1. חוזר מנכ"ל מיום 22.5.11 (המצ"ב) מציין שלכל ההתמחויות יש בסיס ידע והכשרה משותפים, אם כי כל התמחות שונה במהותה ובאפיונה, לכן על הטבלה לשקף, לדעתי, את הדומה והשונה. שימוש בטרמינולוגיה אחידה יוצר טשטוש של השונות. למיטב זכרוני, יואל הסכים עמי בנקודה זו ולפיכך, אודה על פרסום הטבלה, כפי שהוצע על ידי בזמנו.
2. מועצת הפסיכולוגים הינה גוף ציבורי, שאמור לתת ייצוג למשרדי הממשלה השונים והרלבנטיים, לאקדמיה, לאגוד המקצועי, לציבור וכיו"ב בדומה למועצות דומות ומקבילות. לפיכך, מתן ייצוג ל-8 נציגים מהאקדמיה מתוך 27 חברים נראה בעני ייצוג מוטא לאקדמיה ולפיכך, אני מסתייגת מהצעתכם זו, כפי שבאה לידי ביטוי בסעיף 2 בדו"ח.
3. עפ"י עמדת ועדת העבודה ורווחה מנובמבר 2007, שהתקבלה ע"י מנכ"ל המשרד וע"י ראש מנהל רפואה ישנה אבחנה ברורה בין תפקידו של מל"ג (להכשיר מבחינה אקדמית) ובין תפקידו של המשרד כרגולטור (לפקח על תהליך ההתמחות בשדה). מדיניות זו אמורה להשתקף, לדעתי, בהרכב הוועדות המקצועיות. להזכירכם, מועצת הפסיכולוגים בעבר דנה כבר בנושא וחוותה דעתה.
4. הקמת צוות **משותף** למל"ג ולמשרד הבריאות היה אמור להשתקף בבחירת ובמספר הנציגים של כל אחד מן הגופים. כאשר מתמנים לוועדה 5 נציגים מהמל"ג לעומת 1 נציג מהמשרד תמיד דעת המשרד תהיה בעמדת מיעוט.

פרופ' יואל אליצור

במסגרת הדיון של הוועדה על שינוי הרכב מועצת הפסיכולוגים (סעיף 2) והרכב הוועדות המקצועיות שהמועצה ממנה (סעיף 3), פרופ' יואל אליצור המכהן בוועדה כיו"ר מועצת הפסיכולוגים הסביר ששינוי הרכב המועצה דורש תקיקה ואילו שינוי הרכב הוועדות דורש שינוי תקנות. לאור תפקידו הציבורי נמנע יו"ר המועצה מלקחת חלק בהחלטה על נושאים אלו. יו"ר המועצה יקיים דיון על הרכב המועצה והוועדות המקצועיות עם המועצה ובפורומים נוספים שיהיה בהם ייצוג גם למגזרים נוספים המעוניינים לבטא דעתם בנושאים אלו.

נספח 3

מכתב מנכ"ל משרד הבריאות מיום - 22.05.2011

י"ח אייר, תשע"א
22 מאי, 2011
מס': 14/11

נושא: עיסוק בפסיכותרפיה על ידי פסיכולוג מומחה

לאחרונה התקבל תיקון לסעיף 9(ב) לחוק הפסיכולוגים התשל"ז 1977 (להלן: "החוק") אשר הגביל בעבר את העיסוק בפסיכותרפיה לבעלי מומחיות קלינית בלבד.

נוסח הסעיף לאחר תיקונו הוא: "לא יתן פסיכולוג טיפול פסיכותרפויטי אלא אם הוא פסיכולוג מומחה".

על פי הוראת תקנה 4 לכללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית) התשנ"ב 1991 חל איסור על פסיכולוג להציע או לבצע "שירות הדורש מומחיות, מיומנות או הכשרה מיוחדת אלא אם כן יש לו מומחיות, מיומנות או הכשרה כאמור למתן אותו שירות".

מטרת חוזר זה להבהיר, כי סעיף 9(ב) בנוסחו הנוכחי אינו מהווה היתר גורף לכל מומחה לתת טיפול פסיכותרפויטי לכל מטופל ללא קשר להכשרת המומחה או צרכי המטופל, אלא קובע תנאי סף לפיו רק בעלי תואר מומחה רשאים לתת טיפול זה. מדובר כאמור בתנאי סף אך לא תנאי מספיק.

כאשר בעל תואר מומחה פועל בתחום מומחיותו ונותן שירות **בהתאם לייחוד הפעולה שלו או בהתאם לאוכלוסיית היעד הרלוונטית המייחדת את תחום מומחיותו**, קיימת חזקה כי הוא בעל הכישורים להציע ולתת את כל השירותים הנדרשים ובכלל זה טיפול פסיכותרפויטי. חזקה שכזו אינה קיימת לגבי מומחה בתחום אחד הפועל בהקשר שמחוץ לתחום התמחותו.

אין בהוראות סעיף 9(ב) החדשות כדי להכשיר מצב בו פסיכולוג מומחה פועל מבלי שיש לו ההכשרה או המיומנות הנדרשים למתן טיפול במקרה פרטני.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

בכבוד רב,

פרופ' רוני גמזו

העתק: ח"כ הרב יעקב ליצמן, סגן שר הבריאות
מא/255631